

סיכום תחקיר היסטורי – רחוב מענית 11 – בית משפחת עיסא ספדי, עג'מי, יאפא

מידע כללי:

מידע עדכני נכון להיום - מספר גוש – 8992 ומספר חלקה 50. עד שנת 2008 מספר הגוש היה 7032 והחלקה 32 עבור הכתובת מענית 11. המנהל החליט לעשות את השינוי ולא הצלחנו לקבל הסבר מדוע. לפי מידע שיש לנו משנת 1935 מספר הגוש היה 32 או 7032 ומספר החלקה היה 32.

היסטוריה של הבניין והאיזור לפני 1948:

הבניין נבנה לפי המסמכים הקיימים בתיק הבניין בשנות ה-30, כנראה אחרי 1934. מגיש הבקשה לבניית הבית היה עיסא ספדי Issa Sfady. אחיו של עיסא, יונס יוסף ספדי Yunes Yusef Safady שיפץ בית למשפחתו ברחוב קרוב, באותו גוש, 7032 אבל בחלקה 37-38. כיום הבית של יונס נמצא ברחוב הלענה 3.

מול הבית של עיסא ספדי היה ביה"ס לנזירות, את הכניסה החסומה שלו ניתן לראות מול הכניסה לבניין ברחוב מענית 11. כיום גרות במתחם הזה משפחות פלסטיניות שהכומר של הכנסייה האורתודוקסית אפשר להם לגור שם כדי לשמור על הרכוש והבניין. מהמסמכים של יונס יוסף ספדי ניתן ללמוד כי שם השכונה היה כארם סמאק, כרם הדיג. ניסינו לשאול לגבי השם הזה עדים מקומיים שחיים כיום בקירבת הבתים האלו, אבל הם לא חיו באזור עג'מי לפני 1948 אלא באזורים אחרים של יאפא ולא הכירו את השם הזה. אישתו של יונס ספדי הפכה לאלמנה בעקבות הנכבה של 1948 והיא נשארה לגור ביאפא בבית שלה, יש לנו מסמכים המעידים על כך. אולם נראה שגם הבית הזה עבר בסופו של דבר לחזקת האופוטרופוס, כי יש מסמכים המעידים על כך בתיק הבניין.

כמה בתים מתחת לבית שבנה עיסא ספדי (במענית 11), בכתובת שהיום היא מענית 1, היה בית של משפחת דאג'ני.

ברח' הלענה 3 גר היום מישוהו ממשפחת ספדי, לפי השלט על הדלת. אבל לפי עדות של פלסטיני מקומי שגר ממש ליד הבית ברחוב מעני, שגר באזור משנת 1948 ולפני זה הוא גר ביאפא ליד שדרות ירושלים, משפחת ספדי שגרה ברח' הלענה 3 היא לא אותה משפחת ספדי שגרה במקום לפני 1948. המשפחה המקורית היתה נוצרית והם היו מקומיים ואילו המשפחה שגרה שם כיום היא מוסלמית והגיעה מצפון הארץ. אחד מהעדים שראיינו לצורך מידע על הבניין ברוזאל 3, סיפר שאבא שלו שהיה ספר ברחוב בוסטרוס-עוואד, נתן לו קושאן מיונס ספדי. יונס היה חייב לאבא שלו 500

לירות פלסטיניות והוא חתם על שטר חוב שבו הוא ממשכן את הבית שלו לטובת אביו של אותו עד לצורך החזרת החוב. עד 1948 החוב לא הוחזר ואותו עד עדיין מחזיק במסמך הזה. כאשר שאלנו אותו אם הוא מכיר את עיסא או יונס ספדי, הוא סיפר לנו את הסיפור על שטר החוב והתרגש מכך שעכשיו הוא יודע היכן היה הבית של יונס ספדי.

עדים מקומיים שגרים בבניין ברחוב מענית 11, סיפרו כי לפני כמה שנים הגיע בחור פלסטיני ממשפחת סיקסיק שגרה כיום בירדן והוא סיפר שהבית ברחוב מענית 11 היה הבית של משפחתו. ניסינו לברר דרך המסמכים אם במקרה עיסא ספדי מכר את הבית למשפחת סיקסיק אבל לא היה תיעוד לכך. עדים מקומיים (חלקם בני משפחת סיקסיק שגרים עד היום ביאפא) סיפרו שמשפחת סיקסיק גרה בבית של עיסא ספדי אחרי הנכבה. לאחר מכן הם עזבו והבית שהיה בבעלות האופוטרופוס והוא הושכר דרך חברת חלמיש למשפחות אחרות.

משפחת ספדי היתה משפחה ידועה ביאפא, והיו לה עוד בתים בעיר, למשל ליד בית המרקחת של משפחת ג'דאיי ברחוב יפת היום. שמענו מעד מקומי סיפורים על ג'ורג' ספדי שהיה מזכיר בבית הספר לבנים. אבא של אותו ג'ורג' ספדי היה מוכר חלב כנראה. לג'ורג' היו עוד שלושה אחים, אחד מהם סלימאן, היה מהנדס בניין, אח אחר היה ספר ועבד ברחוב בוסטרוס. ג'ורג' ספדי נשאר ביאפא למרות הנכבה ובסופו של דבר היגר לאוסטרליה. כל המשפחה שלו חיה שם. הוא בן 87.

לא הצלחנו למצוא קשר בין ג'ורג' ספדי לעיסא ספדי או ליונס יוסף ספדי. לא הצלחנו ליצור קשר עם מישהו ממשפחת ספדי המקורית שבנתה את הבית שבמענית 11.

היסטוריה מקוצרת של הבית משנת 1948:

הבית עבר אחרי 48 לאחזקת האופוטרופוס לנכסי נפקדים. בשנות ה-80 הבית היה בבעלות חברת חלמיש (דיוור ציבורי). בשנות ה-90 וה-2000 נמכר הבית לפי דירות לבעלים ישראלים-פלסטינים. יש פה כרגע ארבע דירות בבניין, שתיים למטה אחת באמצע ואחת למעלה.

מידע עדכני על הבית כיום:

בעלי הבניין: חלקם ישראלים-פלסטינים וחלקם ישראלים-יהודים. הפלסטינים קנו את הדירה מחברת חלמיש לפני 13 שנים בערך. בעלי הדירות היהודים קנו היתר בניה על הגג וכך בנו דירה חדשה.

מלخص بحث تاريخي – شارع معنيت 11 – بيت عائلة عيسى صفدي، العجمي، يافا

معلومات عامة:

طبقا للمعلومات المحتلنة، رقم القطعة هو 8992 ورقم القسيمة 50. رقم القطعة للموضع المسمى معنيت 11 كان حتى عام 2008 – 7032 ورقم قسيمته 32. اتخذت إدارة أراضي إسرائيل قرارا بإجراء التغيير أعلاه، لم نفلح في فهم مبرره. طبقا للمعلومات من عام 1935 التي تتوفر لدينا، كان رقم القطعة 32، أو 7032، وكان رقم القسيمة 32.

تاريخ المبنى والمنطقة قبل 1948:

طبقا للمستندات المحتوية في ملف المبنى، أقيم هذا في ثلاثينات القرن العشرين -بعد عام 1934 على ما يبدو. مقدم الطلب لإقامة المبنى كان عيسى صفدي. شقيق عيسى، يونس يوسف صفدي، رّم لعائلته منزلا في شارع محاذٍ تابعٍ للقطعة ذاتها (7032)، لكن على القسيتين 37 و-38. يقع بيت يونس اليوم في شارع لّغنا 3.

مقابل منزل عيسى صفدي عملت مدرسة تابعة للراهبات. بالإمكان رؤية مدخل المنزل المسدود مقابل مدخل البناية في شارع معنيت 11. تقيم في الوقت الحاضر في ذلك المجمع أسر فلسطينية مكنها كاهن الكنيسة الأرثوذكسية من السكن هناك بهدف حماية الممتلكات والبناية.

استنادا إلى المستندات المتعلقة بيونس صفدي، يمكننا أن نستنتج أن الحي كان يحمل اسم كرم السمّاك. حاولنا الاستفسار عن هذه التسمية لدى شهود محليين يقيمون اليوم بالقرب من هذين المنزلين، لكن هؤلاء لم يعيشوا في منطقة العجمي قبل عام 1948، بل في مناطق أخرى من يافا، ولم يعرفوا هذا الاسم. في أعقاب نكبة 1948 ترمّلت زوجة يونس، وبقيت تقيم في منزلها في يافا. تتوفر لدينا شهادات على ذلك. لكن، يبدو أن هذا المنزل انتقل في نهاية المطاف بدوره إلى تصرف الوصي على الأملاك، إذ أن هناك في ملف المبنى مستندات تشهد على ذلك.

تجدر الإشارة إلى أن منزل عائلة الدجاني كان يقع بضعة بيوت أسفل البيت الذي بناه عيسى صفدي (في معنيت 11)، في الموضع الذي يحمل اليوم عنوان معنيت 1.

في شارع هلّغنا 3، يقيم اليوم شخص من عائلة صفدي، طبقا لإشارة موضوعة على الباب. لكن فلسطينيا محليا يقيم بمحاذاة المنزل في شارع معنيت منذ عام 1948، وكان يقيم حتى ذلك في يافا بالقرب

من جادة القدس، أبلغنا بأن عائلة صفدي المقيمة في شارع هلينا 3 ليست عائلة صفدي عينا التي أقامت في ذلك المكان قبل 1948. العائلة الأصلية كانت مسيحية وكانت ذات أصول محلية، أما العائلة التي تقيم اليوم هناك فمسلمة وقدمت من شمال البلاد. أحد الشهود الذين تحدثنا إليهم حول المبنى القائم في رزنييل 3 روى لنا أن والده، الذي كان يعمل حلاقا في شارع بوسطروس عواد، أعطاه كوشانا استلمه من يونس صفدي لقاء مبلغ 500 ليرة فلسطينية كان الأخير مدائنا به لأبيه. وكان يونس قد وقع على كمبيالة رهن بواسطتها منزله لصالح الوالد إلى حين سداد الدين. لم يُسدّد الدين حتى عام 1948، ولا يزال ذلك السند بحوزة الشاهد المذكور. وكنا حين التقيناه سألناه إن كان يعرف عيسى أو يونس صفدي، فقصّ علينا حكاية الكمبيالة وشعر بالانفعال عند تعرّفه على المكان الذي تواجد فيه بيت يونس صفدي.

شهود محلّيون يقيمون في المبنى بشارع معنيت 11 قصّوا علينا بأن شابا فلسطينيا من عائلة سيكسك المقيمة في الوقت الحاضر في الأردن، جاء المكان قبل بضع سنوات وقال بأن المنزل في شارع معنيت 11 كان ملكا لعائلته.

حاولنا أن نستوضح من الوثائق إن كان عيسى صفدي قد باع المنزل لعائلة سيكسك، لكننا لم نجد توثيقا للأمر. شهود محلّيون (بعضهم من عائلة سيكسك وقيمون حتى اللحظة في مدينة يافا) روى لنا بأن عائلة سيكسك أقامت بعد النكبة في منزل عيسى صفدي، ثم تركت، فأجر البيت، الذي انتقل إلى ملكية الوصي، لعائلات أخرى عبر شركة حلميش.

كانت عائلة صفدي عائلة معروفة في يافا، وكانت تملك منازل أخرى في المدينة، مثلا قرب صيدلية عائلة جدي الواقعة في الشارع الذي يحمل اليوم اسم يفت. أحد الشهود روى علينا قصصا عن جورج صفدي الذي كان سكرتيرا في مدرسة للبنين. والد جورج صفدي المذكور كان على يبدو بائع حليب. كان لجورج ثلاثة أشقاء، أحدهم – سليمان – كان مهندس بناء، وأخ آخر كان حلاقا عمل في شارع بوسطروس. بقي جورج صفدي في يافا بالرغم من النكبة، لكنه هاجر في نهاية المطاف إلى أستراليا، حيث يعيش كل أفراد عائلته، وهو اليوم في ال-87 من عمره.

لم نفلح في العثور على صلة بين جورج صفدي وعيسى صفدي أو يونس يوسف صفدي. ولم ننجح في الاتصال بأي فرد من عائلة صفدي الأصلية التي بنت المنزل الواقع في معنيت 11.

تاريخ مقتضب للمنزل منذ عام 1948:

انتقل المنزل بعد 1948 إلى تصرف الوصي على أملاك الغائبين. في سنوات الثمانين من القرن الماضي خضع المنزل لملكية شركة حلميش (للسكن العمومي). في التسعينات وسنوات ال-2000 بيع المنزل شقًا لمواطنين إسرائيليين فلسطينيين. تضم البناية في الوقت الحالي أربع شقق، اثنتين في الطابق السفلي، واحدة في الوسط، وأخرى في الأعلى.

معلومات محتلّة عن المنزل اليوم:

مالكو البناية: بعضهم إسرائيليون فلسطينيون وبعضهم إسرائيليون يهود. اشترى الفلسطينيون شققهم من شركة حلميش قبل حوالي 13 عاما. أما مالكو الشقق اليهود، فقد اقتنوا إذًا بالبناء على السطح، وأقاموا عليه شققا جديدة.

HISTORICAL RESEARCH SUMMARY

The House on 11 Ma'anit St., 'Ajami, Yaffa

'Issa Safady Family Residence

Basic Data: Address ID: 101245; street code: 3002; block 9882, parcel 50. Until 2008, the block no. used to be 7032 and the parcel no. 32. We have not managed to find out why this was changed. According to documents from 1935, the block no. was 70(32), and the parcel no. was 32.

Pre-1948 History

According to the municipal file documents, the house was built in the 1930s, probably after 1934. The person who filed the application to build the house was 'Issa Safady. His brother, Younes Yousef Safady, renovated a house for his family on a nearby street on the same block, 7032, parcel 37-38. This house is now located on 3 HaLa'ana Street.

In front of 'Issa Safady's house used to be a nun school, whose blocked entrance can be seen from across the street from the entrance to the building on 11 Ma'anit

Street. Today the school complex houses Palestinian families that the Greek Orthodox priest allowed in there in order to protect the property and the building.

Younes Safady's documents indicate that the neighborhood's name used to be Karem Sammak (Fisherman's Vineyard). We have asked local witnesses currently living nearby about that name, but since they used to live outside the 'Ajami area, in other areas of Jaffa, prior to 1948, the name was unfamiliar to them. Younes's wife was widowed by the Nakba and she remained living in her house in Yaffa, as attested by the documents available to us. Apparently, however, this house was also eventually appropriated by the Israeli Custodian of Absentee Property, and documents in the file attest to that effect.

A house down the street from 'Issa Safady's house, on what is today 1 Ma'anit Street, used to be owned by the Dajani family.

A sign on the door on what is today 3 HaLa'ana Street indicates that a member of the Safady family currently lives there. But according to the testimony of a local Palestinian who lives right next to the house on Ma'anit Street, and who has been living in the area since 1948 after having previously lived in Jaffa near today's Jerusalem Boulevard, the Safady currently living on 3 HaLa'ana Street are not the same Safadys who had lived there prior to 1948. The original family used to be Christian and local, while the current family is Muslim from the north of the country.

One of the witnesses interviewed about the House on 3 Raziel Street – where another exhibition is held – told us that his father, who used to be a barber on Bustrus-'Awad Street, had given him an Ottoman title deed (*kushan*) from Younes Safady. Younes owed his father 500 Palestinian Pounds and signed a promissory note mortgaging his house to the witness's father until such time as the debt is repaid. It has not been repaid by 1948, and the witness still has the document in his possession. When we asked him whether he knew either of 'Issa or Younes Safady, he told us the story about the promissory note and was moved by the fact that he now knew where the house in question was located.

Local witnesses living in the building on 11 Ma'anit Street told us that a few years ago, a young Palestinian member of the Siqsiq family, now residing in Jordan, had told them that that house used to belong to his family. We have tried to glean from the documents available to us whether 'Issa Safady had sold the house to the Siqsiq family, but there was no record to that effect. Other local witnesses (some of them

members of the Siquiq family still living in Jaffa), told us that the family used to live in 'Issa Safady's home after the Nakba. Later on, they left and the house – owned by the Custodian – was rented to other families through the Halamish subsidized housing company.

The Safadys were well-known in Jaffa and owned other houses in the city, including near the Jday family pharmacy on today's Yefet Street (the Green Pharmacy). A local witness told us stories about George Safady who used to be a school secretary. George's father was probably a milkman. George had three other brothers, one of whom, Saliman, was a construction engineer, and another was a barber who worked on Bustrus Street. George Safady remained in Yaffa despite the Nakba, but eventually immigrated to Australia, where his entire family now lives. He is 87 years old.

We haven't managed to establish any relation between George Safady and 'Issa or Younes Yousef Safady. We have also failed to contact any member of the original Safady family who has built the house on 11 Ma'anit Street.

Post-1948 History

After the Nakba, the house was appropriated by the Custodian of Absentee Property. In the 1980s it was owned by the Halamish public housing company. In the course of the 1990s and 2000s, it was sold apartment by apartment to Israeli Jews and Palestinians. It is currently divided to four apartments, two on the ground floor, one in the middle and one on top.

Today

The landlords are both Jewish and Palestinian Israeli citizens. The latter have bought their apartment from Halamish about 13 years ago. The Jewish owners also bought a construction permit that allowed them to build an additional apartment on the original roof.

**בתים מעבר למקור
ביות بعد الوصلة**

14-16.5.2015

תערוכות
בתים פתוחים
סיורים ביאפא

معارض
بيوت مفتوحة
جولات في يافا

